

СЕМЕЙСТВОТО КАТО ФАКТОР ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА ЗАВИСИМОСТТА ОТ ПСИХОАКТИВНИ ВЕЩЕСТВА

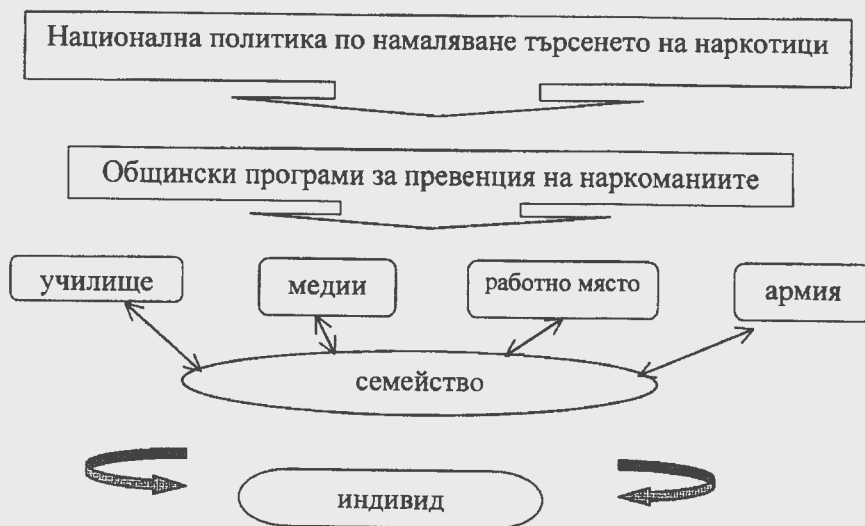
Гарабед Баракян

To be a parent is an enormous responsibility. Destiny of your children is in your hands, and the future of the society itself depends on how parents shape the next generation. Family is the main factor stimulating youngsters' addictive behaviour by the so-called "problem situations in the family" (as divorce, chronic illness, drug or alcohol addiction of parents, child abuse and so on). Bad functioning family environment indicates drug consumption growing up into abuse and addiction.

Aim of the article is to demonstrate the important role of the family in drug prevention in interaction with school, municipality, mass media and national drug policy. We have formulated some ideas, principals and models for drug abuse prevention within and by family by the means of interpretation of some negative parental strategies towards drug experimentation of their children.

Темата за наркоманиите става все по-актуална и все по-широко застъпена в научните търсения на специалисти от широк кръг области на науката и практиката. Причината за това е нарастващият обществен интерес към наркоманиите, повлиян от тяхното бързо епидемиологично разпространение в страната.

Изследователите на феномена го определят като глобален проблем, спрямо който следва да се прилага комплекс от образователни, културни, икономически, политически, наказателни и други мерки, насочени към неговото редуциране. Един от малкото подходи, доказали високата си ефективност за ограничаване разпространението на зависимостта от психоактивни вещества е първичната превенция. Висока превантивна ефективност се постига чрез обединяване усилията на мрежа от социални агенти (училището, извънучилищните образователни и възпитателни институции, работното място, армията и др.) в съчетание с подходяща национална и местна политика по намаляване на търсенето и предлагането на наркотици. В процеса на *първична превенция семейството има водеща и определяща роля*, тъй като през него се пречупва влиянието на останалите социални институции от микро- и макроравнище върху индивида (фиг. 1).

Фиг. 1. Равнища на програмите по превенция на наркоманиите

Ограниченият фокус на малкото научни изследвания по проблема у нас, разглежда семейството единствено като фактор, обуславящ употребата и злоупотребата с наркотици и не се отделя достатъчно внимание на неговия превантивен потенциал. Цел на изложението по-нататък ще бъде *открояването на водещата роля на семейството при превенцията на злоупотребата с психоактивни вещества* (във взаимодействие с училището, общината, медиите, държавната политика и другите социални фактори) и чрез анализ на няколко негативни родителски подхода срещу употребата на наркотици от техните деца, *да формулира идеи и принципи за превенцията във и чрез семейството*.

Формирането на зависимо поведение при подрастващите и юношите се определя от неблагоприятното съчетание на факторите от макро- и микросредата. Влиянието на макросоциалните фактори върху детската личност се пречупва през призмата на тези от микросоциума: семейството, неформалните общности и училището, както и личностните особености на конкретния индивид. Семейството е фактор от първостепенно значение, а всички останали фактори на микросредата са второстепенни, защото тяхната сила на влияние зависи от това, „как и до каква степен е подготвена в семейството личността на младия човек да приеме или отхвърли това външно въздействие“ (Станкушев, Т., 1992, с. 54).

Негативното влияние на семейството върху поведението на децата може да се проявява чрез:

- т.нар. *проблемни семейни ситуации* (разстроена семейна структура: развод, раздяла, смърт на един от родителите; хронични заболявания, алкохолизъм и наркомания при родителите; малтретиране в семейството и др.);

- *негативна емоционална атмосфера в семейството* (явно или маскирано емоционално неприемане на детето (Бъчева, С., 1994); прояви на свръхемоционалност, инфантилност, прекалена добросъвестност, свръхпокровителство (Гингъ, Х., 1992);